

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Актуальні проблеми аналізу музичного твору: теорія, методологія, практика

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Спеціалізація

Третій освітньо-творчий
026 Сценічне мистецтво
Культура і мистецтво
Музична режисура

Курс	2
Семестр	3-4

Статус

Дисципліни, які забезпечують
набуття професійних
компетентностей
з циклу фундаментальної
професійної підготовки

ECTS	4
Годин	120
Лекції/семінари	40/40
Індивід.	---
Самостійна робота	40

Семестровий контроль

Іспит

Інформація про викладача

ПІБ	Сюта Богдан Омелянович доктор мистецтвознавства, професор
Профіль викладача	----
e-mail	theodotius@i.ua

Анотація навчальної дисципліни

Сучасний світ характеризується величезним кількісним і якісним зростанням ідей, їх ускладненістю та нагромадженістю. Це стосується повною мірою ідей художніх, мистецьких. Найоптимальнішим об'єктом утілення та передачі колективних чи індивідуальних художніх ідей і змістів, що характеризується повнотою, цілісністю і завершеністю, виступає в європейській музичній культурі з часів Ars nova твор, який від середини XVI ст. часто позначається в музиці як Opus.

Художнє мислення, що відображається у музичному творі, і художній зміст, що його слухач виформовує під час сприйняття твору, постійно змінюються й ускладнюються в процесі розвитку, змін і ускладнення художніх ідей та форм їх побутування у суспільстві. Художні образи, втілені у творі, виникають у творчій уяві композитора чи виконавця-співавтора значною мірою як результат осмислення і відображення реалій і фактів довколишньої дійсності. Тому часто чи не єдиним призначенням мистецького твору вважали художнє відображення дійсності, її побутових, соціальних та ідеологічних реалій.

З часом стало зрозумілим, що художні образи музичного твору не є синонімічним поняттям до образів життя. Усі музичні образи виявлені у художньому звуковому втіленні, а тому сукупно відображають і образи реальної дійсності, і віртуальні образи людської уяви, і різні

аспекти осмислення внутрішнього світу людини, і загальні закономірності людського мислення, емоції, стани, прагнення, а також соціокультурні реалії епохи (чи епох), яка їх породила, та стан розвитку музично-виразових засобів, пов'язаний з цими реаліями.

Розуміння сутності і змістів музичного твору ще більше ускладнилося наприкінці XIX ст. коли до осмислення і розуміння художнього твору почали застосовувати закон Гумбольдта-Потебні. Завдяки цим чинникам на авансцену аналітичного процесу вийшов ще один повноцінний учасник музично-творчого процесу – слухач. Таким чином на межі XIX – XX століть було започатковано процес формування однієї з ключових концепцій формування і аналізу змісту музичного твору – теорії відкритого семіозису.

Двадцять століття із його глобалізацією та інформаційним бумом не тільки остаточно не вирішило поставлених до цього проблем аналізу і розуміння музичного твору, але й розширило їх об'єм і поставило ряд нових питань. Уперше були, зокрема застосовані в музичній аналітиці інтердисциплінарні та культурологічні підходи, почали широко залучатися до досліджень аналіз процесу музичної комунікації і дискурс-аналіз, широко вивчаються музично-мовні та мовленнєві характеристики музичних творів, семіотичний і стильовий аналіз та ін.

Стрімкі темпи розвитку сучасного суспільства вимагають від фахівця будь-якої галузі гуманітарної науки досконалого володіння методами дослідження мистецького, а в музикознавстві і культурології – й музичного твору, його форми та функцій, композиційних особливостей, наявності практичних навичок аналітичної роботи, уміння застосувати комплекс доцільно дібраної й ефективної наукової методології, що дозволяє бути в авангарді культурно-мистецьких перетворень. Особливо це стосується представників мистецьких і, зокрема, музичних професій і покоління молодих науковців, успіх діяльності яких багато в чому залежить від уміння ефективно використати у своїй діяльності нагромаджені знання і досвід.

При укладанні цієї навчальної програми було застосовано комплексний підхід, що є найбільш релевантним при формуванні у майбутніх музикантів навичок практичної музичної аналітики та узагальнення її результатів.

Мета курсу – ознайомлення аспірантів з основними сучасними теоріями онтологічного та гносеологічного статусів музичного твору, його структурних, художніх особливостей, функцій та функціонування у мистецтві і суспільстві, змістової складової та ефективними дослідницькими методиками і практичне їх засвоєння.

Завдання курсу:

- сформувати у здобувачів наукового ступеня доктора філософії уявлення про феномен музичного твору в комплексі реалій сучасної музично-культурної діяльності;
- розкрити зв'язки онтологічного, гносеологічного та аксіологічного статусів музичного твору з його потенційними змістами та дискурсивною реалізацією в умовах постмодерної множинності;
- виявити специфіку аналізу композиційної структури музичного твору в поєднанні із соціокультурними реаліями та художніми традиціями в сучасних умовах і в контексті конкретної науково-творчої парадигми;
- визначити основні методологічні підходи для застосування різних систем формування змістової складової музичного твору на основі використання певної музичної мови, роз'яснити основні положення рецептивної поетики у зв'язку з процесами відкритого семіозису;
- сформувати в аспірантів уміння ідентифікувати музичний твір як феномен тексту культури у його текстовій, інтертекстовій та інтермедіальній іпостасях, поціновувати цей твір як художньо цілісний артефакт, що усталюється в пресі виконання;
- дати аспірантам можливість активізувати власний аналітично-творчий потенціал та оволодіти навичками практичного використання результатів аналітики у процесі музично-культурної, музично-теоретичної та музично-виконавської діяльності.

Методика викладання курсу передбачає проведення лекційних та семінарських занять, практичних розглядів музичних творів, їх структурно-композиційних, функційних та комунікативних особливостей, вивчення процесів формування змістів та їх усталення у різних дискурсах, підбір і застосування різних дослідницьких методологій, індивідуальну самостійну роботу.

Основні форми роботи:

1. Виклад теоретичного матеріалу з ілюстративним показом прикладів.
2. Аналіз музичних творів як культурно-творчих феноменів, мистецьких явищ у широкому соціокультурному і художньо-стильовому контексті.

3. Творчі експерименти з варіантами художнього прочитання музичних творів на основі застосування різних аналітичних методик.

Такі форми роботи сприяють залученню студентів до спільної роботи, допомагають їм краще усвідомити теоретичні питання проблематики курсу.

З метою активізації навчального процесу студентам пропонується самостійно готувати доповіді на семінарські заняття із залученням таких матеріалів, як наукові праці провідних фахівців у сфері теорії художньої творчості, музичної комунікації та аналізу змісту музичного твору.

Засвоєння пропонованого програмою навчального матеріалу поряд із вивченням інших дисциплін мистецтвознавчого, музично-теоретичного та музично-практичного спрямування дасть можливість майбутнім фахівцям вільно орієнтуватись у вирі різностильових музично-культурних явищ та творчих тенденцій, стане базою для наукового розгляду і оцінки різноманітних музичних творів в контексті аналізу музично-історичного процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати**: художньо-культурні епохи в історії музики, базові засади теорій стилю і жанру в музиці, основні поняття академічної теорії музичної форми, етапи її формування і розвитку, визначення базової термінології курсу, складові системи текст – твір – рецепція, співвідношення усталених і змінюваних значеннєвих параметрів музичного твору, різні складники музичного мовлення в процесі звуково-часової реалізації твору;

уміти: володіти навичками аналітичної діяльності, поєднувати базові підходи музичної аналітики із даними та методиками суміжних дисциплін, визначати конфігурацію історично, стильово та комунікативно мотивованих значень у структурі змісту музичного твору, давати їм вмотивовані актуальні тлумачення.

Перелік тем

Тема 1. Музичний твір і його статус. Функції музики в суспільстві і типи аналізу музичного твору.

Тема 2. Джерела аналізу музичного твору і їх еволюція.

Тема 3. Традиційні і нормативні підходи до аналізу музичного твору.

Тема 4. Онтологічна концепція музичного твору в першій половині ХХ століття.

Тема 5. Феномен музичного твору в другій половині ХХ століття.

Тема 6. Зміст музичного твору. Дихотомія «зміст і форма» в музиці Європи.

Тема 7. Музика як семіотична система.

Тема 8. Особливості і закономірності музичної форми в структурі змісту музичного твору. Музична драматургія.

Тема 9. Художня цілісність музичного твору. Невизначеність форми і проблема відкритого семіозису. Індивідуально-авторські проекти. Теорія прецедентності.

Тема 10. Музичне виконавство і актуальні питання аналізу твору. Виконавська концепція в процесі аналізу.

Форми та технології навчання

Теоретичне лекційне навчання, семінарські і практичні заняття та самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	15
2.	Конспект першоджерел, що допомагають глибше зрозуміти тему / есе на тему	15
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	15
4.	Відвідування лекцій	5
	Підсумкова контрольна робота	
5.	Іспит	50
	Всього	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів.